

VZDĚLÁVÁNÍ V BAŤOVSKÉM ZLÍNĚ

INFORMAČNÍ CENTRUM BAŤA



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

„Chceme učit naše děti tak dokonale, aby ony mohly být nejen našimi žáky, ale i našimi učiteli. ... Přeji si získati každý den sám nějakých vědomostí, kterým se ve škole učí můj syn. Takto vlastně budujeme školy nejen pro svoje děti, nýbrž školy, ze kterých sami čerpáme vědomosti, kterými bychom svůj život zlepšili, zkrášlili a zpříjemnili.“

~ Tomáš Baťa



Odborné vzdělávání – Mladí muži

V roce 1925 Tomáš Baťa založil při své firmě vlastní učňovskou školu pro kterou se ujal název Baťova škola práce. Nastupovali do ní čtrnáctiletí chlapci, kteří byli nazýváni Mladí muži. Po čtyři roky absolvovali praxi v továrních provozech a současně večerní vyučování a poté získali výuční list.

Mladí muži byli po celou dobu ubytováni v internátech – rozlehlých několikapatrových budovách. Svými vychovateli byli vedeni k samostatnosti, zodpovědnosti, hospodárnosti i pořádku.



Odborné vzdělávání – Mladí muži

Od roku 1931 a 1932 se dostávali do Zlína mladí pracovníci z Baťových zahraničních továren. Vstupovali do Baťovy školy práce a brzy stoupal počet zemí odkud přicházeli – Švýcarsko, Jugoslávie, Francie, Německo, Polsko, Velká Británie, Nizozemsko, Egypt, Indie...

Chlapci z ciziny absolvovali Baťovu školu práce spolu s domácími spolužáky, bydleli na internátech, společně získávali zkušenosti.



Odborné vzdělávání – Mladé ženy

Baťova škola práce pro dívky začala své působení v roce 1929. Rozvíjela se mimo jiné z toho důvodu, že v závodech nalezlo zaměstnání velmi mnoho žen.

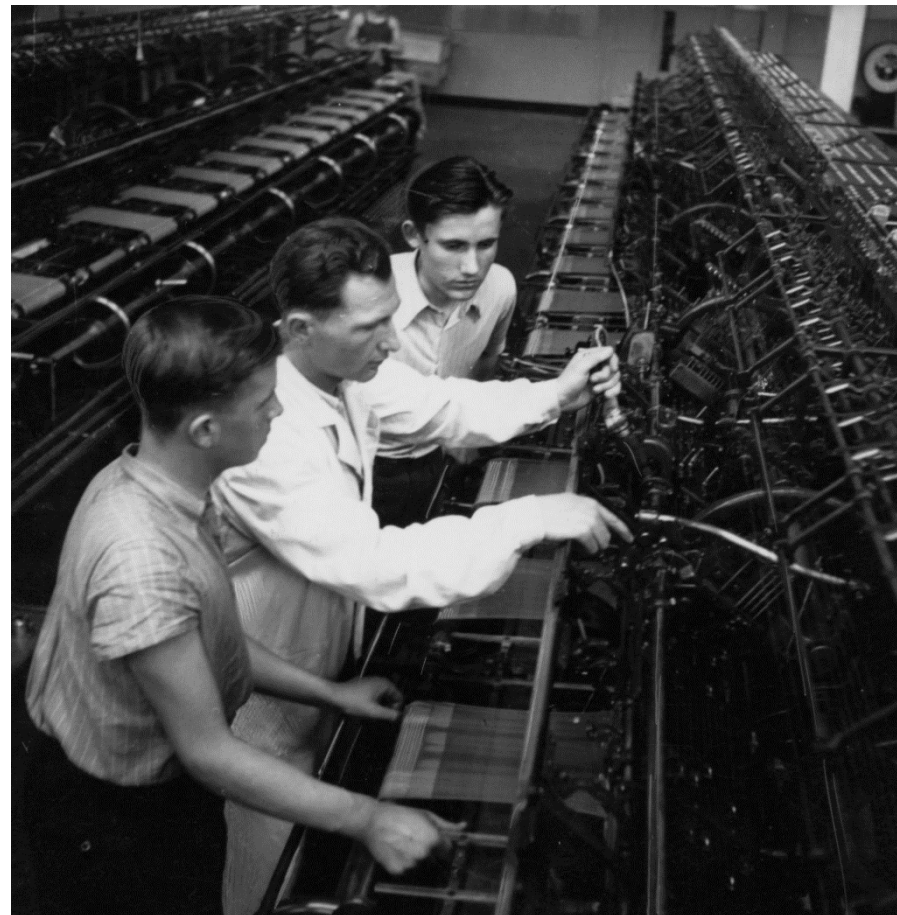
Učnice nazývané Mladé ženy absolvovaly výrobní praxi v továrních provozech a v podvečerních hodinách měly vyučování. Vedle standardních předmětů (jazyky, počty, hudební a tělesná výchova) se vyučovaly také obory společenská a rodinná výchova, šití, zdravotvěda, bytová kultura, kulturní výchova, vaření.



Odborné vzdělávání – Mistrovská škola

V Baťově škole práce po absolvování prvních dvou let mohl Mladý muž postoupit na vyšší vzdělávací stupeň – Mistrovskou školu.

Během 30. let se v Mistrovské škole postupně vyvinulo osm oborů: obuvnický, koželužský, chemický, strojnický, stavební, gumárenský, pletařský, elektrotechnický.



Odborné vzdělávání – Průmyslová škola

- V roce 1937 byla při firmě Baťa zřízena Průmyslová škola. Vstupovali do ní zejména absolventi Baťovy školy práce a na Průmyslové škole studovali řadu oborů: obuvnický, strojnický, koželužský, chemický, stavební, elektrotechnický.
- Studenti bydleli na internátech, výuku absolvovali po pracovní době. První absolventi této střední školy maturovali v červnu 1941.



Odborné vzdělávání – Tomášov

Zvláštní postavení ve vzdělávací soustavě firmy Baťa měla škola manažerů zvaná Tomášov.

V letech 1938-1940 působil tento vzdělávací ústav pod názvem „Tomášov, průmyslová kolej ve Zlíně“. Byl umístěn v novostavbě nad Památníkem Tomáše Bati.

Studium bylo dvouleté, zaměřovalo se na cizí jazyky a bylo provázeno přípravou k obratnosti ve společenském styku (etiketa, stolování, jízda na koni...). Působení ústavu skončilo po vypuknutí druhé světové války.

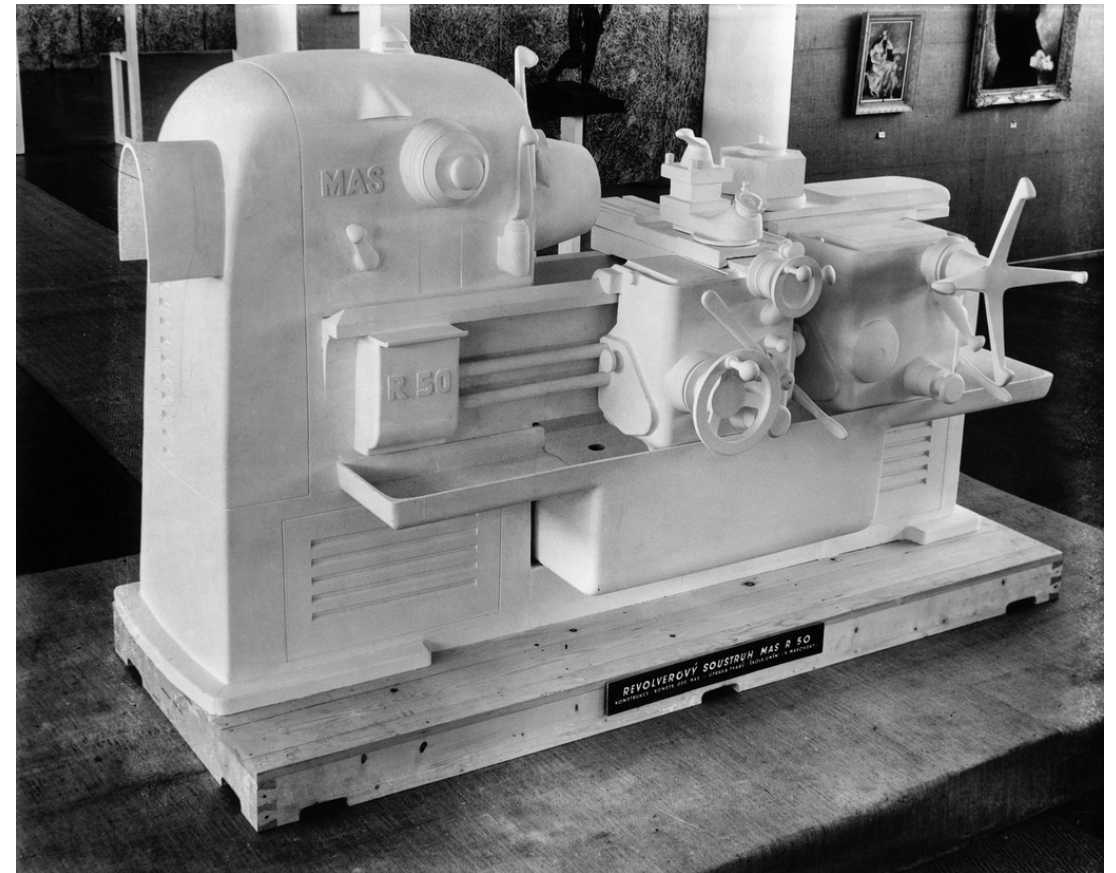


Odborné vzdělávání – Škola umění

V budově Studijního ústavu II (napravo od Památníku Tomáše Bati) zahájila v září 1939 vyučování Škola umění. Byla zřízena při firmě Baťa pro vzdělávání v uměleckých oborech.

Studium bylo čtyřleté v oborech grafika, dekorativní malba, sochařství, bytová kultura; dále zde byla dvě speciální oddělení – sochařské a restaurátorské.

Návrhem soustruhu vystaveným roku 1940 se pedagog této školy Vincenc Makovský přičinil o počátky československého designu.



Zdokonalovací vzdělávání – večerní kurzy

V létě 1918 začal Tomáš Baťa nabízet vzdělávací kurzy pro své zaměstnance. V následujících letech to byly večerní kurzy – především technologické (koželužství, obuvnictví) a vedle nich výuka cizích jazyků. Cílem bylo propojit výrobní praxi s teoretickým doškolením.

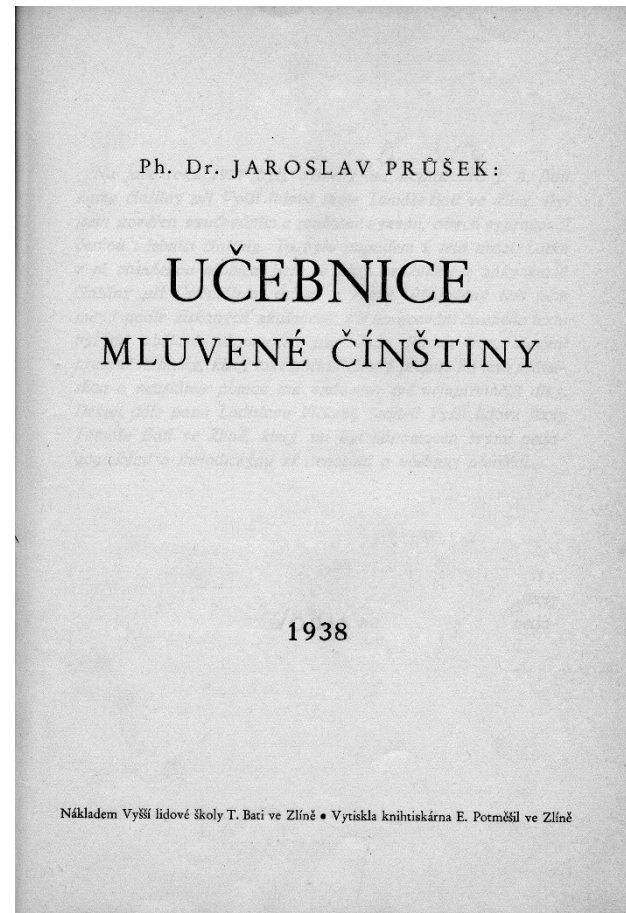
V letech 1924–1925 zaměstnanci mohli zdarma navštěvovat kurz obchodních nauk s všestrannou nabídkou témat – účetnictví, reklama, valuty a devizy a směnečné právo, uzance světového obchodu, národohospodářství, obchodní zákoník.



Zdokonalovací vzdělávání – Vyšší lidová škola Tomáše Bati

Rozvětvená soustava večerních kurzů byla pojata roku 1932 do nově zřízené Vyšší lidové školy Tomáše Bati. Nabízela se zde široká škála oborů – cizí jazyky, chemie, elektrotechnika, psaní strojem, těsnopis aj.

Po roce 1935 se výuka soustředila především na cizí jazyky. Také se zde vydávaly jazykové příručky např. Učebnice mluvené čínštiny.



Zdokonalovací vzdělávání – Studijní ústav

Zvláštní postavení ve vzdělávací soustavě Baťových závodů měl Studijní ústav. Byl zřízen v roce 1935 a vedle technologických večerních kurzů v něm byla výrazně zastoupena vědeckovýzkumná činnost v oborech obuvnictví, koželužství, strojírenství, chemie, geologie, zemědělství a bylo zde také národohospodářské oddělení.

V roce 1936 získal Studijní ústav rozměrnou novostavbu vedle Památníku Tomáše Bati.



Veřejné školství – zlínské pokusné školy

Po svém zvolení zlínským starostou roku 1923 chtěl Tomáš Baťa zvýšit úroveň veřejného školství. V roce 1925 rozvinul úsilí o experimentální metody při vzdělávání školního žactva. Jednalo se o přípravu mládeže k praktickému povolání. Působení na žáky se zlepšovalo konáním společných setkání rodičů s učiteli. Za zvýšené úsilí při tomto typu práce dostávali učitelé patřičné finanční ohodnocení.

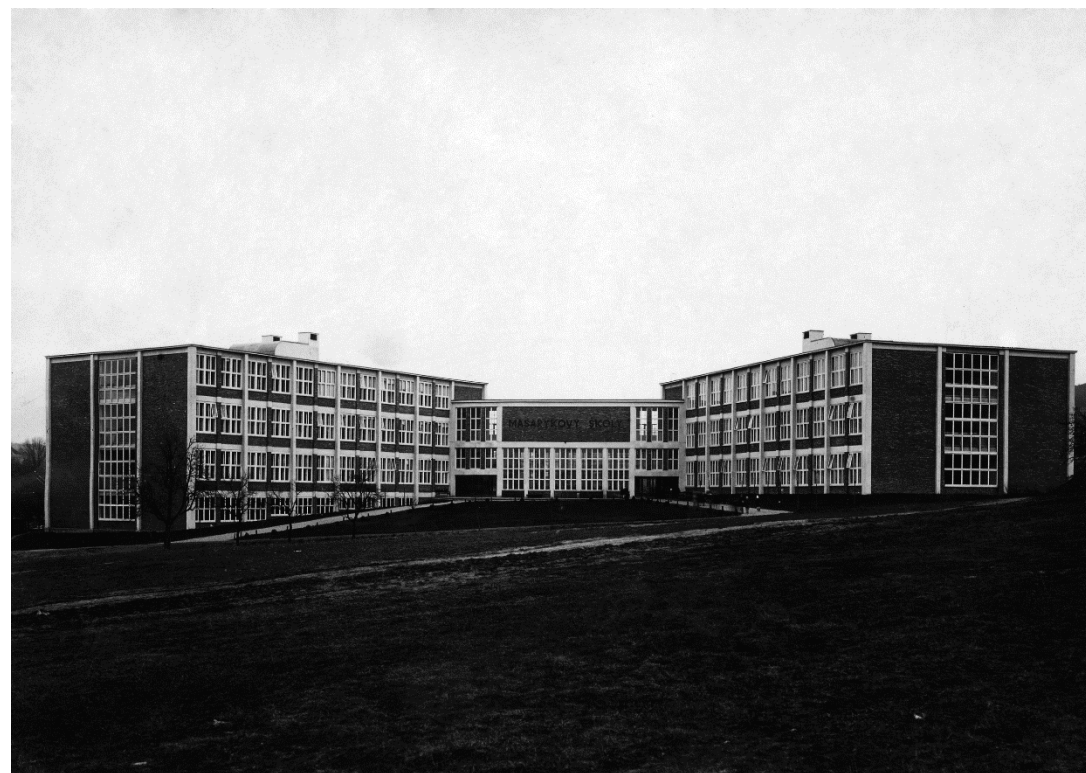
Program vytváření nových vzdělávacích metod se v letech 1925–1929 prováděl ve spolupráci s docentem Příhodou z Karlovy univerzity.



Veřejné školství – zlínské pokusné školy

V roce 1929 bylo získáno povolení ministerstva školství pro zavedení programu pokusného školství na zlínské Masarykově pokusné měšťanské škole. Tomáš Baťa získal pro nový program školského odborníka Stanislava Vrání, který se v dalších letech velmi zasloužil o rozvoj pokusného školství.

Novinka se osvědčila a brzy se rozšířila i do dalších škol ve Zlíně a Otrokovicích.



Novostavby škol

Zlínské žactvo přicházelo do škol, které se vyznačovaly nejen moderními experimentálními metodami, ale bylo v nich i krásné prostředí. V roce 1928 byla otevřena moderní novostavba Masarykových škol a k ní do roku 1940 přibyla desítky podobně komfortních budov.

Tomáš Baťa: „Každý krejcar, který vydáme na účelné vybudování školy, se nám mnohokrát v životě vrátí, a to nejen na nevypočitatelných počtcích mravních, ale i na zvýšeném blahobytu, kterého dosáhneme.“



Více k tématu

- Dana Kasperová, Výchova průmyslového člověka a firma Baťa v meziválečném Zlíně. Liberec 2014.
- Gabriela Končítíková, Podnikové vzdělávání Baťa. Zlín - Žilina 2015.
- Zdeněk Pokluda, Vzdělávání a výzkum ve Zlíně, od Tomáše Bati po univerzitu. Zlín 2015.
- Karel Kostka, Tomáš Baťa a baťovské školství. Frýdek-Místek 2018.
- Tomáš Kasper – Dana Kasperová, „Nová škola“ v meziválečném Československu ve Zlíně. Praha 2020.